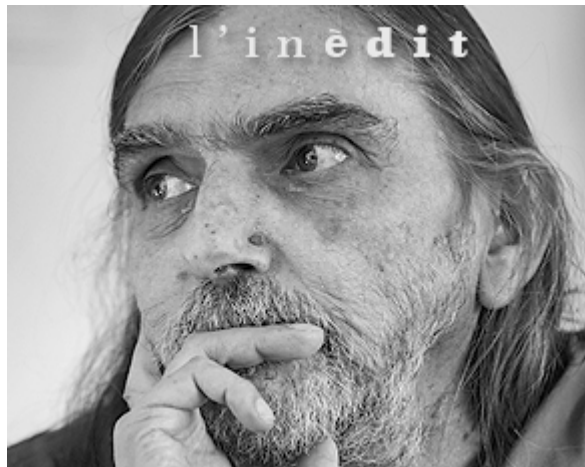


Jordi Cussà

21 Abril 2021



Jordi Cussà Balaguer (Berga, 1961) és escriptor, poeta, traductor i director teatral. Arriba als seixanta anys amb una quinzena d'obres narratives a l'esquena, havent signat un bon grapat de traduccions notables, estrenant les traduccions castellanques de *Cavalls salvatges* i *Formentera lady* (a Sajalín Editores) i en plena forma creativa. A principis del 2021 ha publicat la novel·la *El primer emperador i la reina Lluna* (Comanegra), que ha estat molt ben rebuda tant pel públic com per la crítica. És un honor celebrar la Diada de Sant Jordi publicant un conte inèdit seu.

Saturació

Tot i que alguns símptomes eren evidents des de feia anys, l'Emma va trigar molt a fer-se càrrec que, per alfa o per omega, patia allò que en diuen una deformació patològica professional. La torticolis del violinista o la tendinitis de la contrabaixista en versió *logos*. En va parlar primer amb mitja dotzena d'amigues i col·legues; dones com ella d'entre quaranta i cinquanta anys que en feia vint o trenta que vivien, treballaven, dormien i somiaven entre aquells *demons*, ni bons ni dolents, que en català s'anomenen *paraules*.

Eren periodistes, mestres, editores, traductores, correctores o escriptores, i gairebé totes, per professió o vocació, feien malabars amb dues o tres dèries d'aquestes alhora. Totes havien patit temporades de maresma, durant les quals els ulls xipollegen sobre el text però el cervell només se n'empassa una mena de farinetes; i més d'una nit d'insomni, durant les quals dormien més o menys com sempre però somiant frases, lletres, esmenes, escenes escrites i diàlegs corregits. Tot ben picat i amanit amb aquell allioli que només els somnis són capaços de lligar.

En vigília, però, també havien patit allò que la Berta (fent broma, li deien *Beta*) havia «betajat» com el *coitus logoruptus*. Ximpleria que en llatí culte i en català de carrer voldria dir desapropiar un orgasme, o almenys un coit prometedor, perquè de cop i volta, un mot, un pensament encarnat en mots, una frase llegida o escrita qui sap quan, esclata enmig del cervell com un llampec i, durant dos segons, col·lapsa tota l'altra activitat, física i psíquica. L'Alba, a la qual de broma deien *Alfa*, un dia arribant a un semàfor havia exclamat en veu alta:

—Mira, ja s'ha posat vermell.

Però s'havia descuidat de frenar i havia picat lateralment, per sort sense conseqüències, contra una furgoneta que encara es refiava dels semàfors verds. I la Penèlope, a la que simplement deien *Pe* per defugir un associació verbal malparida, un dia s'havia regirat davant de l'ordinador tan bruscament que el nen al qual donava el pit s'havia clavat un bon cop de cap al caire de la taula. També sense conseqüències, afortunadament, més enllà d'una ploranera per part del nadó i una emprenyada culpable per part de la mare: reputes paraules.

L'Emma va arribar al punt que gairebé no aclucava els ulls. Tampoc no rendia a la feina, ni corregint ni traduïnt per no dir res d'escriure, perquè cada paraula li'n suggeria una altra, cada frase se li esbrancava en quatre, i no podia enllaçar sintàcticament mitja dotzena de línies sense perdre's en una selva de lianes morfològiques. Va haver de demanar la baixa, però li costava explicar els motius al metge i va recórrer a les anècdotes de l'Alfa i la Beta.

—Si no paro una temporada, em tornaré boja —li havia dit, tres o quatre cops en tres o quatre tons diferents, com si la frase sintetitzés la malaltia i la curació en vuit paraules.

Al metge, un internista sense especialitat psicològica, allò del *coitus logorruptus* li va fer gràcia: ell vivia barra follava amb una filòloga barra poetessa que sempre escollia una paraula per celebrar l'orgasme. Quan hi arribava, és clar, que no cada dia és diumenge.

—Diumenge, per exemple —va dir l'Emma tot d'una, provocant un sobresalt al metge—. Vaig sortir al terrat a la tarda, per buidar el pap, i els núvols em suggerien lletres i monosíl·labs elementals: *jo, pa, mot, au*. Aquesta *au* després es va transmutar i, durant uns moments, semblava dir *déu* amb accent i tot.

—Creus en Déu, tu? —li va preguntar el metge despistat.

—No. Mai. De cap manera —va contestar l'Emma, ofesa com si l'hagués acusat de zoofília o pederàstia.

Per fer alguna cosa concreta, el metge li va examinar amb una pila el pou dels ulls, d'un blau tirant a tinta. Però es va enretirar de seguida, com si hi hagués copsat alguna cosa dolenta i qui sap si infecciosa.

—No serà res, Emma —mentre escrivia la recepta, se li va ocórrer per primera vegada que *Emma* era nom de lletra—. Pren-te una pastilleta d'aquestes cada vespre i torna d'aquí a un mes..., si la sopa de lletres no t'ofega abans.

L'Emma se'n va anar una mica m-o-s-c-a perquè tenia la impressió que el metge no havia captat la gravetat del missatge. Va buscar una especialista a través de les amigues i la va telefonar per demanar hora. Llavors va resultar que l'especialista era una companya de gresques de l'institut (la Montserrat Oliu Trasserra), i li va fer una mena de preconsulta per telèfon. La va escoltar cinc minuts, li va assegurar que el tractament que seguia li semblava correcte, i la va tornar a passar a la secretària, que li donaria hora per al mes que ve.

Però a finals de setmana l'obsessió va augmentar un grau molt gros i va derivar en una tortura nova. Així que es va llevar, va començar a veure lletres soltes (Arial cos 24, Courier 12 o Times New Roman 36) estampades sobre qualsevol superfície hàbil: el mirall del bany; les rajoles cèsies de terra; la nevera immaculada i els armaris blauvespre de la cuina..., i al cap de mitja hora a les parets, a les finestres i a la roba. Es va prendre una pastilleta extra (aquelles lletres color cobalt que semblaven *Smarties*), però l'atac no cessava i al cap de mitja hora ja veia lletres i paraules suspeses a l'aire, provinents de qualsevol objecte.

L'Emma havia vist una pel·li, almenys una, en la qual un pacient esquizofrènic en ple brot paranoide (o viceversa) veia bombolles de text inspirades pel Maligne, sortint de la boca de persones innocents que es convertien en les seves víctimes. I llavors es va produir l'incident del gos, el seu petaner, que li va saltar al pit per dir-li bon dia, com cada matí, i a cada lladruc de la boca li sortien les paraules *bon dia*. L'Emma li va ordenar xisclant que callés i el gos es va espantar, lladrant més fort per fugir. Abans d'adonar-se'n, l'Emma l'havia aferrat pel coll amb totes dues mans i l'havia escanyat. Pobre Quisso.

L'Emma, tremolant de pànic, va deixar el cos del Quisso dins una bossa de deixalles, sota una bardissa

del jardí, i va telefonar immediatament a la Montserrat Olius amb to d'urgència. Va cridar un taxi per poder tancar els ulls: amb els ulls tancats, ni que el bombardeig intern fos incessant, evitava al·lucinar amb el món exterior.

La psiquiatra li va administrar un sedant potent per aturar el paroxisme que la rosegava, i l'Emma va dormir vint hores sense somiar lletres, o almenys sense recordar-ho. L'endemà al matí, al despatx personal de la psiquiatra, es van passar quatre hores parlant de la cronologia i la intensitat dels atacs, i dels símptomes, presents i passats, que presentava cada etapa. I a la tarda, la van fer «treballar» de valent en un seguit de proves molt divertides: encreuats amb idiomes mesclats, endevinalles i enigmes lingüístics per a experts i problemes d'Scrabble de màxima dificultat. Fins i tot converses en directe en les quals havia d'alternar l'idioma a cada frase. L'Emma va haver de contenir les rialles i concentrar-se de valent, perquè aquestes proves no les hi va fer cap metge, sinó un escriptor famós i reputat com a mag de la lingüística. L'Emma va remarcar tres o quatre vegades que l'avaluador just esmentat somreia com un gat amb un plat de nata, mentre que la psiquiatra, que els observava com un mussol taciturn des d'un segon pla, cada vegada semblava més trista. El que l'Emma no els va explicar, ni per a ni per b, va ser l'incident amb el Quisso: li semblava massa sòrdid, massa inversemblant.

—Em sap greu, doctora Olius —va dir l'escriptor quan s'aixecava amb els fulls de les proves als dits i un somriure admirat als ulls de follet—. No havia vist mai una puntuació tan alta.

L'escriptor es va acomiadar amb una mirada de curiositat i va desaparèixer com el gat de Cheshire. La Montserrat es va asseure al mateix lloc amb cara de circumstàncies.

—No gastaré embuts perquè ho hem de cuinar de pressa. Pateixes una hemorràgia sinàptica massiva en els logotransmissors neuroanals...

—Com??

—Neuronals! Perdó... Cony de lletres malparides. Perdó. Què deia?

—Hemorràgia sinàptica massiva.

—Això. Ahir, mentre dormies, et vam fer un mapa funcional del cervell. No t'espantis, només és un encefalograma evolucionat en el qual, gràcies a la temperatura, podem avaluar la intensitat i la direccionalitat dels transmissors neuro... nals.

—Em sembla que ja ho entenc: funcionen massa bé en un aspecte concret. Com si...

—Per norma, i tenint en compte que el cervell encara és un enigma, les zones del llenguatge i de la parla se situen al parietal esquerre, i la capacitat d'expressió al còrtex extern, però si hi ha idiomes apresos a l'edat adulta poden generar un clúster lingüístic al dret. Tu, en tot cas, tens una mena de teranyina fina però densa que s'escampa per tot el còrtex, i també afecta una part considerable del lòbul dret, que s'hauria de dedicar a transmetre un altre tipus d'informacions. —La psiquiatra va fer petar la llengua, disgustada per com ho havia explicat.— Em segueixes?

—Lletra per lletra. Les lletres s'han convertit en l'espècie prominent del meu intel·lecte i volen colonitzar tot el planeta.

La Montserrat va pensar que era una metàfora bonica però s'ho va callar.

—No has notat que et falti concentració en altres activitats?

—A tu què et sembla? Encara ahir veia paraules i frases sortint de la boca o del cap de les persones..., de la fulla d'un arbre o de la cua d'un... gat —L'Emma, penedida i desconcertada, va esbufegar precisament com una gata enfadada.— Ja sé que el problema és greu: el que has de fer és parlar-me de les solucions. —I després d'una pausa mínima, víctima del torrent del discurs, encara va afegir:— Si n'hi ha cap enlloc, és clar.

—Deixant el suïcidi de banda, que des de temps immemorials és el remei perfecte contra qualsevol mal... —va sornejar la Montserrat com si volgués desdramatitzar la situació a partir del pitjor escenari—, només se m'ocorren dues línies d'acció.

—Per la cara que poses, sembla que m'hagis de donar a triar entre tallar-me la cama esquerra o tallar-me la cama dreta.

Aquesta li va semblar truculenta i un pèl exagerada, però, en tant que metàfora, no anava pas mal encaminada.

—El tractament no invasiu implica un còctel contundent d'antipsicòtics, ansiolítics i analgèsics. I l'allunyament absolut i immediat de totes les tasques, coses i fins i tot persones, inextricablement associades a l'univers de les paraules.

—Cooooom...?? Perdona'm, eh, no queda bé dir-ho a una psiquiatra, però te'n vas del cap, Mont. —L'Emma volia posar-hi determinació, conclusió, però s'havia esgarriat més i tot que durant les al·lucinacions perquè sabia que les al·lucinacions serien finites.— D'aquí a deu dies he de lliurar un joc de galerades a l'editorial per ovaris, i estic revisant una traducció que he d'acabar el mes que ve peti qui peti.

La psiquiatra, incòmoda, es va rascar la galta.

—Has d'entendre una cosa, Emma. Si continues treballant amb el llenguatge com fins ara, acabaràs al frenopàtic. Potser en una sala blanca encoixinada.

—Collons...! —va exclamar, aclucant els ulls: immediatament va veure la paraula, amb els tres suspensius i l'admiratiu, amb lletres blanques sobre la pantalla negra de les parpelles—. Collons. Potser m'agradaria prou fer d'arquitecta o de peixatera una temporada. Potser m'agradaria llevar-me a l'alba per anar a munyir vaques o fer de caixa en un súper, però la meva vida és una altra.

—No facis més frases: la teva vida era una altra.

La psiquiatra es va asseure a la butaca del costat per agafar una mà de la pacient. L'Emma es va entendre perquè sabia que la Montserrat Olius Trassera tenia per norma no arriscar-se a obrir portes de proximitat.

—Al meu marit i al meu fill els va passar el mateix —va reprendre la doctora, acudint a un record privat que no explicava mai a ningú—. Si ara jo soc una mena d'especialista del tema, és perquè vam rodar tres o quatre anys pels millors hospitals del món a la recerca d'una cura.

La pausa es va allargassar tant que la pacient va arribar al final de la línia i va quedar encallada.

—I al final què?

—Es van curar... més o menys. Gràcies a una logosucció.

—I amb quin cos de lletra s'ha de maquetar, això?

—Només és una aspiració electromagnètica de la zona afectada amb un neurolàser sinàptic, per practicar un buidatge de l'excés de flux que...

—...afecta la zona cerebral on fareu l'aspiració electromagnètica amb un neurolàser sinàptic.

—Exacte.

Ella, l'Emma amb nom de lletra, va tornar a pensar que la psiquiatra s'havia tornat boja. Com ho havia dit: *logosucció*? Encetant un somriure esbiaixat, va agafar un obrecartes daurat de sobre la taula i, amb un embranzida violenta, li va llescar la gorja des de la cava fins a la caròtide. Trencant-li, de passada, aquell collaret horrorós amb tres inicials: MOT.

Fotografia de l'autor: Marc Vila Puig

Categoria : L'inèdit

Etiquetes : Jordi Cussà

Bloc a WordPress.com.

